

# Kuvazs

## Původ a historie plemene:

**Kuvasz je nepochybně jedním z nejstarších maďarských pasteveckých psů a možná i nejstarším plemenem na světě.**

Z období migrace a stěhování národů, kdy se původní maďarské kmeny usídlily v Karpatské kotlině. Měli typ velkého pasteveckého psa, který v kohoutku měřil kolem 70 cm. Jeho primárním úkolem byla ochrana stád a lov. Na území Severního Íráku byly odhaleny během vykopávek kosti pasteveckého psa staré 7. tisíc let před našim letopočtem.

Podobní strážní psi velikosti tehdejšího předka kuvasze se v euroasijské stepi vyskytovali i ve vícebarevných variantách. Což kuvasze přibližuje asijským a balkánským pasteveckým psům. Za nejstarší formu a současně nejrozšířenější se však považují psi s odstíny bílé barvy.

Stejná kritéria při výběru a vliv životního prostředí na fyzickou stavbu těla ve Střední Asii, vedly k vývoji podobného typu plemene.

Směr migračních toků začal v asijské stepi směrem na západ, na místo nazývané v Evropě horda.

Kuvaszům podobné velké ovčáky používala i vrchnost. Díky geografickému rozšíření bylo jejich využití univerzální. Jejich potomci se stále nachází v severní Indii, Afghánistánu, Pákistánu, Íránu, Severní Africe a oblasti Vysokých Tater. Životní styl těchto psů byl velmi tvrdý a ovlivnil jejich vývoj. Neustálé přesuny, mohli přežít pouze vytrvalí a houževnatí jedinci. Je zajímavé, že schopnost lovit u kuvasze přetrvala. Proto část kynologů předpokládá vztah s některými z chrtů.

Na začátku středověku v Evropě, kolem 5. století našeho letopočtu, se na historickém území dnešního Maďarska, v zalesněných územích a travnatých porostech, usídlila část nomádských pastevců.

Značný vliv, na životní zvyky předků maďarských pastýřů a chov hospodářských zvířat, měli nomádské kmeny tureckých a íránských pastevců.

Od 5. století velká část kmenů pastevců s charakterem nomádů se stěhovala směrem ke karpatské kotlině. Původní obyvatelé Mezopotámie Kurdové ovlivnili vývoj současných maďarských pasteveckých plemen.

Volha-Kama-Ural část jižní hranice předpokládané vlasti Magna Hungaria i Levédia a Etelköz na místech, které předci dnešních maďarů osídlovali, bylo na rozsáhlých pastvinách v průběhu vykopávek nalezeno velké množství psích koster.

Nomádské kmeny avarů, bulharů, hunů zabývající se kočovným pastevečtím doprovázel podobný pes dnešního kuvasze. Rozhodující význam na kulturu a zemědělství, mělo v rámci Evropy 250 let, kdy byla u moci Říše Avarů.

8. až 10. století zavládlo obrovské sucho, které otráslu mocnou silou říši. Pouze malá část populace Avarů zůstala v blízkosti řek. Většina uprchla před hladomorem z Karpatské kotliny.

Tato situace jistě významně zasáhla i do vývoje kuvasze, který hlídal stáda osadníků.

Historické události jako éra Arpáda, dlouhé období sucha a hladomoru, mongolská invaze a další neklidné události, ale i vliv Slovanů a jejich způsob zemědělství a chov hospodářských zvířat, ovlivnily vývoj kuvasze i maďarský lid.

V roce 1978 byla nalezena kostra psa jejíž morfologické vlastnosti kostí jsou podobné dnešním kuvaszům. Toto mělo extrémní význam pro studium evoluce. Matolcsy János, který řídil vykopávky, především na základě důkazů lebky, která byla nalezena a jejíž rozměry dokazují, že patřila předkovi kuvasze. Se domnívá, že plemeno kuvasz by mohlo mít dopad na vývoj pravěkých psů původních kočovných národů z východu.

Také touha po nezávislosti, která vedla kunske pastýře ke střídání nejlepších čerstvých zimních i letních pastvin. A kuvaszi doprovázející stáda v nížinách i v horách, tak pravděpodobně ovlivnili vývoj dnešního polského podhalaňského pasteveckého psa a slovenského čuvače.

Tento odolný pastevec velmi dobře snášel špatné povětrnostní podmínky horského i vlhčího klima, takže se v regionu Karpat a Tater rychle rozšířil.

V 15. století v době vlády krále Corvin Mátyás (Matyáše), který si toto plemeno velmi oblíbil a jeho chov podporoval, byli kuvaszi hojně používáni také k nahánění a lovu. Tehdy favorizovaný kuvasz často sloužil jako cenný dar, který si šlechta vzájemně vyměňovala.

V období mezi 16. až 18. stoletím panoval v obchodu s dobyt看em čilý ruch. Je doloženo, že za rok opustilo zemi až 150.000 kusů hovězího dobytka.

Honáci byli se svými velkými stády hospodářských zvířat v neustálém pohybu, hnali je i se psy do rozsáhlé nížiny směrem v oblasti města Buda dnešní Budapešti a denně urazili vzdálenost 20 - 25 km. Z Budy do Vídně a za další měsíc někde jinde. K pohánění hospodářských zvířat a jejich ochraně se výborně hodil odvážný a neúnavný kuvasz.

18. století je často charakterizováno stoletím pastvy hospodářských zvířat. Polodivoká zvířata, která se celý rok pásala ve volné přírodě, byla zpravidla polodivoká a zacházení s nimi nebylo snadné. I při této práci pomáhal kuvasz, naháněl nepoddajný a vzpurný uherský skot z pastvy. Časem, ale přišel velký zvrat v chovu hospodářských zvířat.

Na přelomu století se zvýšil zájem o chov maďarských plemen. První popis kuvasze z roku 1905, se spojuje se jménem Buzzi Géza.

Tento popis ukončil vášnivě diskuze a dohady a učinil základní rozdíl mezi komondorem a kuvaszem. Poté začalo systematické šlechtění plemen. Sedmihradsko a Horní Transylvánie se v chovu spojily, neboť kuvaszi nejvyšších kvalit byli mimo Maďarsko. Primárním cílem v této době byla kvantitativní reprodukce. Teprve ve dvacátých letech začal profesor Dr. Emil Raitsits pracovat na výběru kvalitních jedinců.

A standard plemene zpracovali v roce 1935, Abonyi Lajos, Anghi Csaba a Müller (Márki) Iván. Pro vylepšení chovatelské základny byli přivezeni typičtí jedinci z Transylvánie. V třicátých letech už měl kuvasz docela vyrovnaný a harmonický vzhled což odstartovalo jeho oblibu v Maďarsku i za jejími hranicemi, především v Německu, Švýcarsku a Holandsku. Organizovaný chov v maďarských vesnicích rychle pomohl k růstu plemene, ale kvalita byla stále trochu variabilní. Ideální kuvasz měl typickou srst vytvářející hřebínky, byl dobře vyvinutý a osvalený, silný a přesto jemný, se suchými a výborně stavěnými končetinami. Typickými charakterovými vlastnostmi pro kuvasze byla a stále je odvah a věrnost. Je to zocelený pastevecký pes. Což se mu podobně jako jiným plemenům stalo během druhé světové války téměř osudným.

Válka nejvíce zdecimovala maďarskou populaci plemen psů. Statečný komondor a kuvasz se neohroženě postavili nepříteli a tak se nejčastěji stali obětí.

Po válce zůstala jen velmi malá populace plemene. Regenerace kuvasze začínala s malou heterogenní skupinou psů.

Tehdejší generální ředitel zoologické a botanické zahrady v Budapešti Anghel Csaba, vytvořil v zoo část, která reprezentovala kulturní dědictví Maďarska. Představoval zde, kromě jiných typických zvířat pro Maďarsko, všechna národní plemena psů. Anghel Csaba se věnoval i jejich chovu a nepochybně se zasadil o jejich regeneraci.

Nicméně velký průlom v chovu nastal v roce 1953, kdy Kovács Antal založil dnes světoznámou chovatelskou stanici s názvem „Gyapjús“. V šedesátých letech bylo založeno několik státních statků neboť hospodářství podporovalo i chov národních plemen. Ačkoli se na chovu podílely jen po krátkou dobu, můžeme jmenovat například Hőgyészen, Agárdon, Lajtahanságban a Bábolnán.

Rozvoj zemědělství a změna techniky pastvy, vytlačily velká pastervecká plemena do zahrad jako ochránce majetku a rodiny. Tuto roli zastal velký a statečný kuvasz se ctí. Díky přirozené nedůvěře vůči cizím, která je vlastní většině pasterveckých plemen je výborným a spolehlivým hlídačem. Majitelé se však museli naučit zacházet s pastervcem tak, aby byl ovladatelný. Museli pochopit, že mladý kuvasz do věku dvou let je snadno vychovatelný, avšak později nebo při změně majitele se se změnou hůře vyrovnává a obtížněji se přizpůsobuje. Změna chovu si vyžadovala i tolerantnější psy a proto je u kuvasze ve štěněčím věku nezbytná socializace.

Krásná srst kuvasze je krémově bílé barvy, mírně zvlněná a velmi snadno se udržuje. Na rozdíl od komondora nevyžaduje žádnou zvláštní úpravu. V období línání se pravidelně vyčese odumřelá srst. Hlava kuvasze je neobyčejně ušlechtilá. Má charakteristický klínovitý tvar, inteligentní výraz, je štíhlá a suchá s nepříliš výrazným stopem. Nese četné znaky, které kuvasze odlišují od jemu příbuzných plemen.

Obliba kuvasze v osmdesátých a devadesátých letech několikanásobně vzrostla. Pozici atraktivního a oblíbeného plemene si od třicátých let držel i v Holandsku, Německu a Švédsku. V roce 1986 bylo v Maďarsku zapsáno nejvíce štěňat a současně vydaných průkazů původů, neuvěřitelných 2386.

Od té doby však počty narozených štěňat v Maďarsku každoročně klesají o čtvrtinu.

Nejvýraznější pokles byl snad roce 2000, kdy bylo vydáno pouhých 339 průkazů původů.

Mezitím si Maďarsko podmanily zahraniční zpopularizovaná psi plemena, která nezaslouženě kuvasze vytlačila ze zájmu kynologické veřejnosti. Doba maďarským pasterveckým plemenům příliš nenadržuje a ta nezaslouženě ustupují a jsou stále vytlačována do pozadí. Dnes je populace tohoto plemene kriticky ohrožena a můžeme si představit, že kuvasz, tento krásný pes v budoucnu vyhyne.

### **Popis:**

Psi měří v kohoutku 71-76 cm, feny 66-70 cm. Hmotnost kuvasze se pohybuje mezi 40-60 kg. Průměrná délka života je 12 let. Hlava je klínovitá, suchá a ušlechtilá, s málo vyjádřeným stopem. Čelisti jsou široké, zuby pravidelné, skus nůžkový. Oči jsou mandlového tvaru, šikmo uložené, tmavě hnědé barvy. Barva nosní houby, okraj očních víček a pysky jsou vždy černé. Rovněž kůže obsahuje hodně pigmentu, je břidlicově šedá. Uši jsou tvaru V se zaoblenou špičkou, středně vysoko, nasazené. Formát těla kuvasze je při pohledu z profilu pravoúhlý, ležící obdélník a poměrem svých stran se blíží čtvercovému tvaru. Hřbet je středně dlouhý, rovný, široký, dobře osvalený a pevný. Zád' lehce spadající, bohatě osvalená, široká. Vlivem bohatého osrstění může vypadat poněkud přestavěná. Nízko nasazený ocas je přímým pokračováním lehce spadající zádi, spadá svisle a má lehce nahoru zatočenou, nedeformovanou špičku. Končetiny jsou rovné. Srst je přiměřeně tvrdá a zvlněná, nemá přílišný sklon k plstnatění. Pod hrubší krycí srstí je hebká a jemnější podsada. Srst na hlavě, uších a předních stranách končetin je krátká 1 až 2 cm. Na těle, stehnech a plecích je srst středně dlouhá 4 až 12 cm, je bohatě zvlněná a vytváří hřebínky srsti, lemy a chomáče. Kolem krku je límec, který se prodlužuje a zasahuje až na hrud', kde tvoří hřívu. Na zadní straně končetin jsou praporec dlouhé 5 až 8 cm. Ocas je porostlý hustou zvlněnou srstí a na špičce může dosahovat délky 10 až 15 cm. Barva srsti je bílá a slonovinová.

Nejdůležitějšími znaky typickými pro kuvasze, které se na bonitacích a výstavách posuzují je harmonie a celková ušlechtilost, typická klínovitá hlava, korektní postavení končetin s pravidelným pohybem.

Z maďarských materiálů přeložila a upravila Karin Mikolášová  
Kopírování kterékoli části textu pouze s mým souhlasem.

